

**Uchwała Nr/2012
Rady Miejskiej w Sosnowcu
z dnia2012 roku**

w sprawie: uchwalenia „Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2013 – 2015”.

Działając na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zmianami)

Rada Miejska w Sosnowcu:

§ 1.

Uchwała „Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2013 - 2015”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Sosnowcu**

*„W świecie dziecka - w którym słońce wstaje i zachodzi
razem z rodzicami
i rodzice mogą wszystko – to co my nazywamy obiektywną
rzeczywistością, znaczy niewiele”*

*- Bruno Bettelheim z książki :
"Wystarczająco dobrzy rodzice".*

**Program Rozwoju
Rodzinnej Pieczy Zastępczej
w mieście Sosnowiec
na lata 2013-2015**

Spis treści:

1. Wprowadzenie.
2. Diagnoza rodzinnej pieczy zastępczej w Sosnowcu.
3. Adresaci Programu.
4. Realizatorzy Programu.
5. Cel główny.
6. Cele szczegółowe i sposoby realizacji.
7. Wskaźniki ewaluacji.
8. Koszty i źródła finansowania.
9. Zakończenie.

1. Wprowadzenie

„Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2013-2015” posłużyć ma ustaleniu priorytetów i usystematyzowaniu działań podejmowanych w zakresie zapewnienia właściwej opieki i wychowania dzieciom, wobec których funkcji tych nie wypełniają okresowo rodzice biologiczni. Ponieważ środowiskiem, które najlepiej przygotowuje dzieci do dorosłości, pozwala odkryć własną tożsamość, nauczyć nawiązywania prawidłowych relacji z innymi ludźmi, pokonywania trudności życiowych, poszukiwania sposobów na osiągnięcie satysfakcji z własnego życia - jest rodzina - to o rozwój rodzinnej pieczy zastępczej powinno się zadbać szczególnie.

Poszukiwanie rozwiązań, które prowadzą do „ilościowego” rozwoju rodzinnej opieki zastępczej (wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych), jak i podniesienia jej jakości (wzrost kompetencji i profesjonalizmu opiekunów zastępczych) jest celem ogólnym tego programu. Właśnie w tworzeniu warunków do wzmacniania profesjonalizmu rodzin zastępczych należałoby upatrywać otwierania się możliwości dla rozwoju pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. tworzy podstawy do rozwoju pieczy zastępczej pomimo trudności organizacyjnych i finansowych, jakie ze sobą niesie dla powiatów. Gdy rozwiązania zawarte w ustawie realizowane będą systematycznie i z uwagą monitorowane, a w razie potrzeby modyfikowane w trakcie realizacji, mają szansę przynieść pozytywne efekty i wprowadzić istotne zmiany w tkance życia społecznego. Zmiany takie potrzebują czasu, a efekty odczuwane mogą być w perspektywie długoterminowej. Biorąc pod uwagę te uwarunkowania zakłada się, że Program powinien mieć charakter otwarty, być monitorowany oraz podlegać zmianom – gdy będą one sprzyjały osiągnięciu celów.

Opracowanie i realizacja 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających coroczne limity tworzenia zawodowych rodzin zastępczych należy zgodnie z art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań powiatów.

„Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2013-2015” jest elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Sosnowca na lata 2011 – 2020.

2. Diagnoza rodzinnej pieczy zastępczej w Sosnowcu.

Zadaniem powiatu jest organizowanie pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

Z analizy danych wynika, że wśród rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu - 829 rodzin naturalnych ma problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a 159 – jest zagrożonych przemocą. Są to rodziny, które wymagają wzmożonej pracy pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny w kierunku utrzymania dzieci w środowisku naturalnym. Wszelkie działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych ma określać 3-letni gminny program wspierania rodziny. Praca z rodziną naturalną w środowisku była dotychczas prowadzona głównie przez pracowników socjalnych. Obecnie, zgodnie z zapisami nowej ustawy, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogą być obejmowane wsparciem asystenta rodziny. W sytuacji jednak, gdy działania wspierające nie przynoszą oczekiwanych rezultatów a pozostawienie dziecka w jego naturalnym środowisku powoduje, iż jego dobro jest zagrożone, obowiązkiem powiatu jest zapewnienie pieczy zastępczej.

Materiały, na których oparta jest analiza rodzinnej pieczy zastępczej w Sosnowcu, mają swe źródło w dokumentach sprawozdawczych za lata 2001 - 2011 oraz sprawozdaniu półrocznym za okres od 1.01.2012 r. do 30.06.2012 r. – a więc już w okresie kilku miesięcy funkcjonowania nowego systemu wynikającego z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dane z roku 2012 są trudne do porównania z materiałem statystycznym z lat ubiegłych m.in. z uwagi na inną klasyfikację typów rodzin zastępczych.

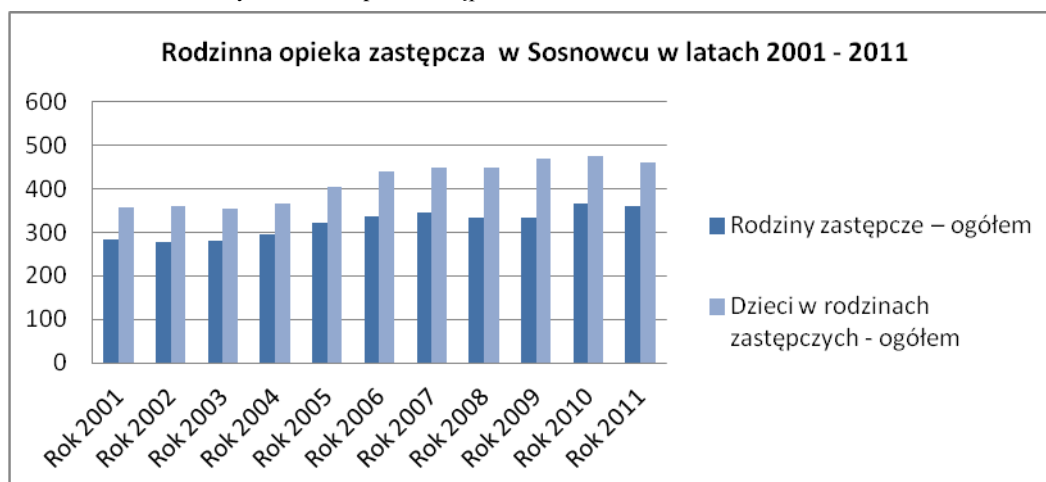
Liczbę rodzin zastępczych i liczbę dzieci objętych opieką zastępczą na przestrzeni lat 2001-2011, na terenie miasta Sosnowca obrazuje poniższa tabela oraz wykresy.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2001 – 2011.

Rodzinna opieka zastępcza w Sosnowcu	Rok 2001	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
Rodziny zastępcze – ogółem	283	279	281	294	321	338	345	334	334	376	362
Dzieci w rodzinach zastępczych – ogółem	357	360	354	365	404	441	448	449	471	473	466
W tym:											
Spokrewnione rodziny zastępcze	262	257	255	259	284	304	311	304	294	332	322
Dzieci w rodzinach spokrewnionych	327	327	318	317	347	386	386	396	413	413	394
Niespokrewnione rodziny zastępcze	21	22	26	34	36	33	32	28	38	42	38
Dzieci w rodzinach niespokrewnionych	30	33	36	45	51	48	51	46	50	52	61
Zawodowe rodziny zastępcze	-	-	-	1	1	1	2	2	2	2	2
Dzieci w rodzinach zawodowych	-	-	-	3	6	7	11	7	8	8	11

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS -03 za okres 2001 – 2011.

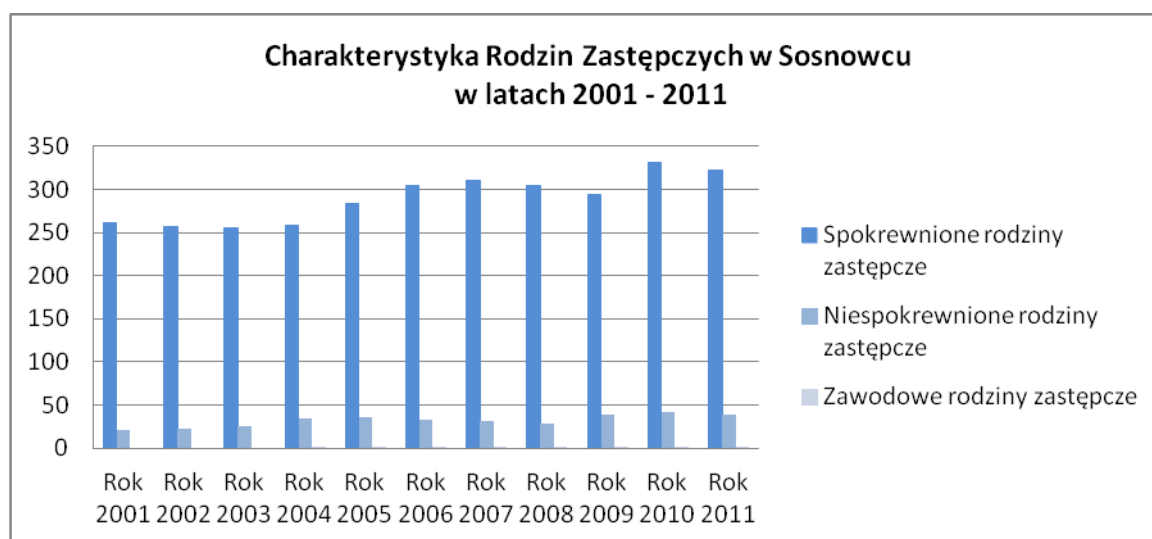
Wykres nr 1: Opieka zastępcza w Sosnowcu w latach 2001 – 2011.

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS-03 za okres 2001 – 2011.

Na podstawie danych, zebranych w statystycznie znaczącym okresie – 11 lat, można zauważyć niewielką tendencję wzrostową liczby rodzin zastępczych, szczególnie na przełomie lat 2004/2005 oraz 2009/2010, jak też wzrost liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych szczególnie w 2005 r. i 2006 r.- łącznie 76 dzieci więcej w stosunku do roku 2004 i kolejny w 2009 r. (o 22 dzieci więcej niż w 2008 r.).

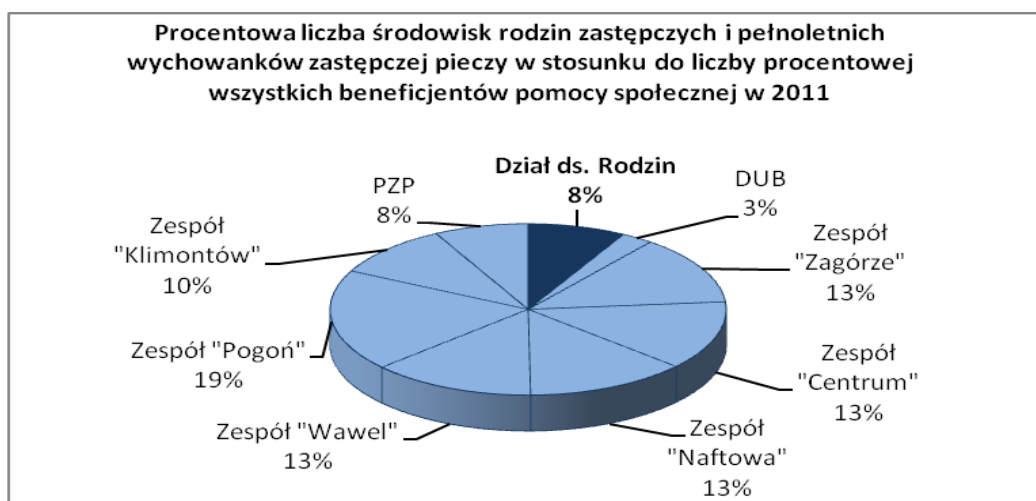
Wykres nr 2. Charakterystyka rodzin zastępczych w Sosnowcu w latach 2001 – 2011.

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS-03 za okres 2001 – 2011.

Nie zmienia się struktura rodzin zastępczych, wśród których dominują rodziny spokrewnione (90%), a jedynie symboliczny odsetek stanowią rodziny zawodowe. Środowiska rodzin zastępczych i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej stanowiły w roku 2011 niemałą, bo 8% część beneficjentów pomocy społecznej. Obrazuje to wykres poniżej.

Wykres nr 3. Procentowy udział środowisk rodzin zastępczych i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w stosunku do wszystkich beneficjentów pomocy społecznej w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DAS.

Od 2010 r. miasto realizuje Miejski Program Pozyskiwania i Wspierania Niespokrewnionych i Zawodowych Rodzin Zastępczych przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 25 lutego 2010 r. polegający m.in. na promowaniu rodzicielstwa zastępczego i udzielaniu większego wsparcia finansowego rodzinom zastępczym niespokrewnionym.

W pierwszym roku realizacji Programu liczba rodzin niespokrewnionych wzrosła, ale już w roku kolejnym (2011 r.) zmniejszyła się - nie pozyskano nowych niespokrewnionych rodzin zastępczych, a niektóre z dotychczasowych zmieniły miejsce zamieszkania, bądź ich pełnoletni wychowankowie usamodzielnili się. Nie uzyskano więc trwałego efektu pozyskania rodzin niespokrewnionych. Natomiast być może efektem akcji informacyjnej i promocyjnej jest pojawienie się grupy kandydatów na rodziny zastępcze na początku roku 2012. W bieżącym roku wyszkolono 6 niezawodowych rodzin zastępczych i 2 rodziny zawodowe.

W Sosnowcu stosunkowo dobrze jest rozwinięta sieć opieki zastępczej instytucjonalnej. Funkcjonują cztery placówki opiekuńczo-wychowawcze. W 2011 r. przebywało w nich łącznie (narastająco) 267 dzieci, a w placówkach na terenie innych powiatów zostało umieszczonych 30 dzieci pochodzących z Sosnowca.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat (lata 2009 – 2011) liczba umieszczanych dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych jest porównywalna (każdego roku do placówek trafia średnio 69 dzieci, a do rodzin zastępczych - 62 dzieci).

Istotnym dla analizowanych tu problemów jest wskaźnik umieszczania w pieczy zastępczej, tak instytucjonalnej, jak i rodzinnej dzieci do 7 roku życia. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 95 ust 1 i 2 oraz art. 231) dzieci do 7 roku życia mogą być umieszczane w pieczy instytucjonalnej tylko w wyjątkowych przypadkach (do końca 2015 roku). Od roku 2016 zapis ten dotyczyć będzie dzieci do 10 roku życia.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące umieszczeń dzieci do 7 roku życia w pieczy instytucjonalnej i rodzinnej na przestrzeni ostatnich 3 lat.

Tabela nr 2. Liczba dzieci do 7 roku życia w sosnowieckich placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych w latach 2009 – 2011.

Rok	Liczba dzieci w sosnowieckich w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych
2009	88	57
2010	77	65
2011	74	53

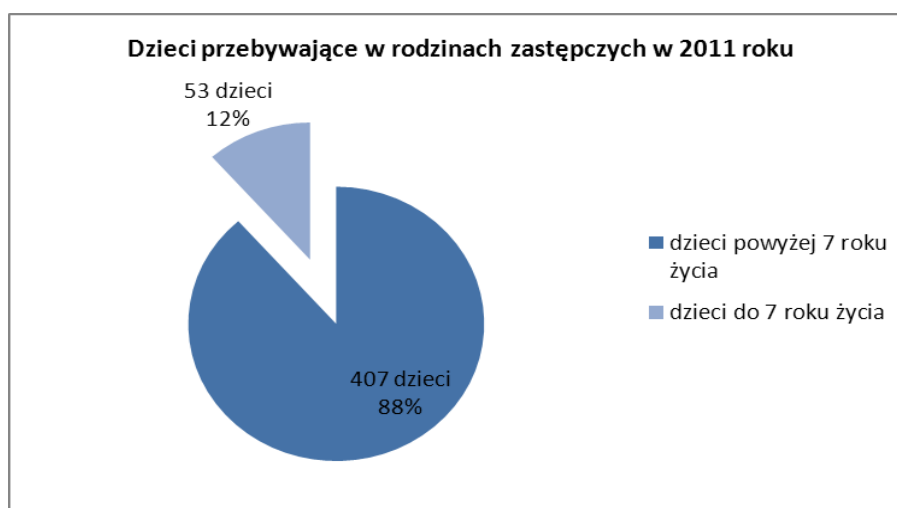
Źródło: Opracowanie własne MOPS – DAS, DR.

Wykres nr 4. Dzieci przebywające w sosnowieckich placówkach opiekuńczo – wychowawczych z podziałem na dzieci poniżej i powyżej 7 roku życia w 2011.

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DAS, DR.

Wykres nr 5. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych z podziałem na dzieci poniżej i powyżej 7 roku życia w 2011.

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DAS, DR.

Należy zwrócić uwagę, że pobyt w pieczy instytucjonalnej dzieci do 7 roku życia jest szczególnie dla nich niekorzystny, gdyż opóźnia rozwój emocjonalny, upośledza tworzenie prawidłowych wzorców przywiązania (tworzenia bezpiecznych więzi), zaburza rozwój tych zasobów, które konstytuują się w najwcześniejszych miesiącach i latach życia. Dzieci te mają jednak największą szansę na adopcję i przebywają w pieczy zastępczej (tak instytucjonalnej jak w rodzinach, w których nie ma pokrewieństwa z opiekunami zastępczymi) stosunkowo krótko (np.

pogotowie rodzinne opiekowało się w okresie swojego 7 letniego funkcjonowania 30 dziećmi, które trafiły w efekcie do adopcji, bądź pod opiekę rodziców biologicznych).

Priorytety dotyczące pieczy zastępczej:

- Należy dołożyć szczególnych starań, by poszerzyć obszar rodzinnej opieki zastępczej, szczególnie dla dzieci do 7 roku życia.
- Systematycznie zwiększać liczbę rodzin zastępczych zawodowych .
- Podnosić jakość sprawowanej opieki w rodzinach spokrewnionych.

Poniżej prezentowana jest analiza SWOT (Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats), która odnosi się do słabych i silnych stron miasta Sosnowiec oraz szans i zagrożeń zewnętrznych jakie wpływają na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 3 . Analiza SWOT – słabe i mocne strony miasta Sosnowca a rozwój rodzinnej pieczy zastępczej

Mocne strony:	Słabe strony:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniom dzieci poza ich własną rodziną biologiczną - poprzez pracę asystentów rodzinnych. 2. Zaawansowane działania organizacyjne sprzyjające pomocy rodzinom zastępczym: <ol style="list-style-type: none"> a. wyznaczenie na organizatora opieki zastępczej podmiotu mającego duże doświadczenie w pracy z rodzinami zastępczymi i uzupełnienie go o nową kadrę wyspecjalizowanych pracowników b. dobre warunki lokalowe, c. dostępność - praca osób zajmujących się pomocą rodzinom zastępczym zorganizowana w systemie czasu zadaniowego, d. dobrze przygotowana kadra specjalistów (psycholodzy, pedagodzy, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej) – możliwość prowadzenia wszechstronnych form pracy z rodziną (poradnictwa, terapii, grup wsparcia, warsztatów szkoleniowych). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaba materialna kondycja rodzin sosnowieckich wynikająca m.in. z wysokiego wskaźnika bezrobocia, niestabilnej sytuacji ekonomicznej rodzin. 2. Powszechny model rodziny to rodzina tzw. mała (rodzice +dzieci), wyizolowana w przeciwieństwie do rodzin wielopokoleniowych, wielodzietnych, o silnych więziach wspierających funkcjonujących np. na Śląsku. 3. Trudności mieszkaniowe sosnowieckich rodzin. 4. Mała ilość kandydatów na rodziny zastępcze.

<p>3. Możliwość szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze bezpośrednio przez pracowników organizatora pieczy zastępczej, bez konieczności zlecenia tego zadania podmiotom zewnętrznym.</p> <p>4. Dobra współpraca podmiotów zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym.</p>	
<p>Pozytywne zewnętrzne uwarunkowania - szanse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie rodzicielstwa zastępczego – zapoczątkowanie długofalowych zmian w świadomości społecznej. 2. Rozpoczęcie procesu traktowania funkcji opiekuna zastępczego – jako profesji (wynagrodzenie, urlop, szkolenia). 3. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na działania związane z opieką zastępczą. 	<p>Zewnętrzne warunki negatywne - zagrożenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ubożenie niektórych grup rodzin polskich, szczególnie w obszarach poindustrialnych. 2. Zakorzeniony model pomocy instytucjonalnej, powodujący „łatwe” umieszczanie dzieci w pieczy instytucjonalnej. 3. Niechęć przed umieszczeniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (rodzice biologiczni łatwiej akceptują umieszczanie dzieci w placówkach – gdyż placówka nie stanowi „konkurencji” dla rozwoju więzi). 4. Trudności związane z wykonywaniem zadań rodziny zastępczej (praca przez całą dobę, dekonstrukcja rodziny związana z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej, konieczność pracy z dzieckiem z trudnościami i jego biologicznymi rodzicami).

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DR.

Podsumowanie:

Podsumowując powyższą diagnozę należałoby sformułować następujące wnioski/potrzeby Miasta Sosnowiec:

1. Zmienić relacje rodzinnej opieki zastępczej w stosunku do opieki instytucjonalnej na rzecz tej pierwszej.
2. Zwiększyć liczbę rodzin zastępczych zawodowych.

3. Stworzyć możliwość umieszczania w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci od 0 do 7 roku życia i dzieci niepełnosprawnych.
4. Zintensyfikować działania promujące rodzicielstwo zastępcze.
5. Zadbać o jakość opieki zastępczej (prowadzenie poradnictwa, grup wsparcia, szkoleń, pomocy w kontaktach z rodzicami biologicznymi dzieci objętych pieczą zastępczą).

3. Adresaci Programu.

- dzieci, które wymagają czasowej opieki poza swoją rodziną naturalną,
- kandydaci na rodziny zastępcze,
- rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe,
- rodziny zastępcze spokrewnione,
- pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej.

4. Realizatorzy Programu.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako organizator pieczy zastępczej

5. Cel główny.

Celem głównym programu jest: **przechodzenie z systemu pieczy instytucjonalnej na system opieki rodzinnej.**

Pod tym szerokim sformułowaniem nie należy rozumieć dążenia do bezwzględnego zwiększenia ilości rodzin zastępczych, czy ilości dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych; gdyż sukcesem pracy z rodzinami dotkniętymi problemami opiekuńczo-wychowawczymi będzie zahamowanie procesu umieszczania dzieci poza rodzinami pierwotnymi/ biologicznymi.

Cel ten należy rozumieć w kategoriach zmiany proporcji umieszczania dzieci (pozbawionych okresowo opieki rodzicielskiej) w rodzinach zastępczych w stosunku do liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – na korzyść tego pierwszego rozwiązania. Przekształcenia te, jak wszystkie zmiany następujące w tkance życia społecznego, podlegają wpływowi różnorodnych, często mało przewidywalnych czynników. Wymagają czasu, nie mogą być wprowadzane pochopnie, kreować „sztucznych” i nieprawdziwych psychologicznie rozwiązań. Dlatego zadbać należy o akceptację społeczną wprowadzanych założeń, być otwartym na modyfikacje, które wynikają z konfrontacji z rzeczywistością społeczną.

6. Cele szczegółowe i sposoby realizacji.

Tabela nr 3 . Cel szczegółowy nr 1. Podnoszenie wiedzy i akceptacji społecznej dotyczącej problemu rodzicielstwa zastępczego.

Cel szczegółowy nr 1.			
Podnoszenie wiedzy i akceptacji społecznej dotyczącej problemu rodzicielstwa zastępczego.			
Lp.	Zadania	Działania	Terminy
1.	Organizowanie akcji informacyjnych dotyczących problemu dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.	systematyczne ponawianie akcji informacyjnej w lokalnych mediach	na bieżąco
2.	Promowanie rodzicielstwa zastępczego.	tworzenie materiałów promocyjnych (ulotki, plakaty, strona internetowa, materiały filmowe) ogłoszenie konkursu na materiały promocyjne wśród studentów ASP lub uczniów szkół plastycznych	na bieżąco w roku 2014

Źródło: Opracowanie własne MOPS –DR.

Tabela nr 4 . Cel szczegółowy nr 2. Rozwój ilościowy różnych form rodzinnej pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 2.			
Rozwój ilościowy różnych form rodzinnej pieczy zastępczej.			
1.	Zwiększanie liczby przygotowanych rodzin zastępczych.	systematyczne prowadzenie kampanii promocyjnej i naboru kandydatów na rodziny zastępcze diagnoza i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze kwalifikowanie osób po zakończonym szkoleniu na rodziny zastępcze	na bieżąco systematycznie po pozyskaniu kandydatów każdorazowo po ukończeniu szkolenia
2.	Tworzenie nowych zawodowych rodzin zastępczych.	zabezpieczenie środków finansowych na wynagrodzenia dla rodzin zawodowych przeszkolenie i zakwalifikowanie osób do pełnienia funkcji rodzin zawodowych zawieranie umów z osobami przygotowanymi do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych	corocznie w budżecie Miasta zgodnie z potrzebami 4 rodziny rocznie
3	Przekształcanie istniejących rodzin niezawodowych w rodziny zawodowe.	przeprowadzanie ocen niezawodowych rodzin zastępczych zabezpieczenie środków finansowych na wynagrodzenia dla przekształcających się rodzin niezawodowych	corocznie w budżecie Miasta

		<p>przeszkolenie i zakwalifikowanie osób do pełnienia funkcji rodzin zawodowych</p> <p>zawieranie umów z rodzinami niezawodowymi przygotowanymi do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych</p>	<p>zgodnie z potrzebami</p> <p>2 rodziny w 2013 r. 2 rodziny w 2014 r. 2 rodziny w 2015 r.</p>
4	Zapewnienie rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci z Sosnowca na terenie innych powiatów.	<p>pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe z innych powiatów</p> <p>zabezpieczenie środków finansowych na wynagrodzenie dla rodzin zawodowych z innych powiatów</p>	<p>3 rodziny w 2013 r. 1 rodzina w 2014 r. 1 rodzina w 2015 r.</p> <p>corocznie w budżecie Miasta</p>
5	Utworzenie rodzinnego domu dziecka.	<p>przeszkolenie i zakwalifikowanie osób do prowadzenia rodzinnego domu dziecka</p> <p>zawarcie umowy z osobami przygotowanymi do pełnienia funkcji prowadzących rodzinny dom dziecka</p> <p>zabezpieczenie środków finansowych na funkcjonowanie rodzinnego domu dziecka</p>	<p>1 rodzinny dom dziecka w 2015 r.</p> <p>w budżecie Miasta</p>
6	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla zawodowych rodzin zastępczych i pełnoletnich wychowanków tych rodzin.	<p>jeżeli jedyną przeszkodą w pełnieniu funkcji zawodowej rodziny zastępczej jest brak odpowiednich warunków mieszkaniowych, to rodzina może ubiegać się o najem lub zamianę mieszkania komunalnego w oparciu o § 22 uchwały nr 55/VII/03 RM w Sosnowcu z dn. 23.01.2003 r.</p> <p>pełnoletni wychowankowie rodzin zawodowych uprawnieni są do występowania o najem mieszkania komunalnego zgodnie z §17 i §23 uchwały</p>	<p>według potrzeb w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej i zgodnie z możliwościami Miasta</p> <p>według potrzeb</p>

Źródło: Opracowanie własne MOPS –DR.

Tabela nr 5 . Cel szczegółowy nr 3. Podnoszenie jakości sprawowanej opieki zastępczej.

Cel szczegółowy nr 3.			
Podnoszenie jakości sprawowanej opieki zastępczej.			
1.	Podnoszenie kompetencji wychowawczo-opiekuńczych opiekunów zastępczych.	<p>szkolenia tematyczne, warsztatowe rodzin zastępczych - wzmacniające przedmiotową wiedzę opiekunów zastępczych</p> <p>organizowanie opieki nad dziećmi w czasie trwania szkoleń</p> <p>zachęcanie opiekunów zastępczych i członków ich rodzin do korzystania z poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego</p>	<p>co najmniej 2 razy w roku</p> <p>zgodnie z potrzebami</p> <p>podczas wizyt domowych, wg potrzeb</p>
2	Podjęcie działań sprzyjających profesjonalizacji rodzin zawodowych.	<p>szkolenia tematyczne, warsztatowe rodzin zawodowych - wzmacniające przedmiotową wiedzę opiekunów zastępczych</p> <p>warsztaty i wsparcie psychologiczne zapobiegające wypaleniu zawodowemu rodzin zawodowych</p> <p>tworzenie rodzin pomocowych na bazie funkcjonujących rodzin zawodowych i niezawodowych – w celu zapewnienia urlopu zawodowym rodzinom zastępczym</p> <p>szkolenie kandydatów na rodziny pomocowe</p> <p>zabezpieczenie środków na świadczenia dla rodzin pomocowych</p> <p>przewodzenie okresowych ocen pracy rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych</p>	<p>zgodnie z potrzebami</p> <p>zgodnie z potrzebami</p> <p>zgodnie z potrzebami</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p>
3	Wspieranie działań sprzyjających integracji środowiska rodzin zastępczych.	<p>przewodzenie grup wsparcia</p> <p>organizowanie opieki nad dziećmi w czasie trwania spotkań grupy wsparcia</p>	<p>1 raz w miesiącu</p> <p>według potrzeb</p>

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DR.

Tabela nr 5 . Cel szczegółowy nr 4. Podnoszenie jakości i rozwój różnorodnych form wsparcia dla rodzin zastępczych

Cel szczegółowy nr 4.			
Podnoszenie jakości i rozwój różnorodnych form wsparcia dla rodzin zastępczych			
1.	Organizowanie poradnictwa dla rodzin zastępczych	prowadzenie konsultacji i wsparcia psychologicznego oraz terapii prowadzenie konsultacji i wsparcia pedagogicznego prowadzenie pomocy prawnej dla rodzin zastępczych	dyżury 2 x w tygodniu dyżury 2 x w tygodniu według potrzeb
2	Pomoc rodzinom zastępczym w kontaktach dzieci z rodzicami biologicznymi.	udostępnienie pomieszczenia z przeznaczeniem na kontakty zapewnienie obecności psychologa podczas kontaktów	według potrzeb według potrzeb
3	Pomoc rodzinom w przygotowaniu dzieci do procesu adopcyjnego, oraz do powrotu pod opiekę rodziców biologicznych.	współpraca z asystentami rodzinnymi współpraca z ośrodkiem adopcyjnym dotycząca dzieci z uregulowaną sytuacją prawną prowadzenie mediacji współpraca z Sądem Rejonowym	na bieżąco na bieżąco na bieżąco na bieżąco
4	Systematyczna i kompleksowa opieka nad rodzinami zastępczymi.	objęcie rodzin zastępczych opieką koordynatorów, systematyczne zwiększanie liczby zatrudnionych koordynatorów prowadzenie okresowych ocen sytuacji dziecka sporządzanie planów pomocy dziecku sporządzanie programów usamodzielniania organizowanie wsparcia ze strony wolontariuszy	do 2015 r. wszystkie rodziny (szacunkowo 15 koordynatorów) 2 do 4 razy w roku dla każdego dziecka w rodzinach objętych opieką koordynatora na 2 miesiące przed ukończeniem 18 r.ż. przez wychowanka pieczy według potrzeb

5	Świadczenie pomocy finansowej na rzecz rodzin zastępczych.	<p>realizowanie świadczeń i dodatków na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych</p> <p>przyznawanie pomocy dla nowoprzyjętych do rodziny dzieci</p> <p>przyznawanie pomocy finansowej na wypoczynek dla dzieci</p> <p>realizowanie świadczeń na pokrycie kosztów remontu i dofinansowanie do mediów dla rodzin zawodowych</p> <p>realizowanie pomocy dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej</p>	<p>zgodnie z obowiązującymi przepisami i budżetem</p> <p>jednorazowo po przyjęciu dziecka</p> <p>1 x w roku dla dzieci w wieku szkolnym, zgodnie z budżetem</p> <p>zgodnie z budżetem</p> <p>na bieżąco, zgodnie z ustawą</p>
---	--	---	---

Źródło: Opracowanie własne MOPS – DR.

8. Wskaźniki ewaluacji.

Wskaźnikami osiągnięcia planowanych celów szczegółowych będą:

- liczba pozyskanych kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe,
- liczba kandydatów, którzy uzyskali świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i zawodowej,
- liczba zawartych umów o pełnienie funkcji zawodowych rodzin zastępczych,
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zawodowych i niezawodowych,
- liczba dzieci do 7 roku życia umieszczonych w rodzinach zawodowych i niezawodowych,
- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych,
- liczba dzieci, które przeszły pod opiekę rodzin adopcyjnych,
- liczba rodzin korzystających ze wsparcia specjalistów (psychologów, pedagogów, prawników),
- liczba rodzin objętych opieką koordynatorów,
- liczba rodzin korzystających z grup wsparcia.

Niektóre z tych wskaźników dotyczą zmian ilościowych i będą przydatne do zobrazowania, na ile faktycznie można mówić, że występuje tendencja przekształcania się systemu opieki instytucjonalnej w kierunku opieki rodzinnej. Niemniej jednak mając za punkt wyjścia niedużą liczbę rodzin niezawodowych i zawodowych – należy pamiętać, że nie będą to wskaźniki istotne statystycznie. Inne wskaźniki dotyczą jakości sprawowanej opieki w pieczy rodzinnej (trzy ostatnie). Są one o tyle ważne, że polską opiekę zastępczą charakteryzuje długoterminowość

i abstrahując od oceny tego zjawiska – jakość sprawowanej opieki zastępczej ma ogromne znaczenie dla rozwoju dziecka.

9. Źródła finansowania

- budżet Miasta Sosnowca,
- dotacje programowe w ramach udziału w konkursach ofert.

10. Zakończenie

Tworzenie powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej pozwala na „uchwycenie” tendencji, które kształtują się w opiece nad dziećmi umieszczonymi poza własną rodziną biologiczną. Stwarza tym samym szanse na rozwijanie rozwiązań sprzyjających opiece właściwej, modyfikowanie zjawisk niekorzystnych, eliminowanie działań nieskutecznych. Z drugiej zaś strony na realizowanie zaplanowanych działań mają wpływ różnorodne czynniki życia społecznego, gospodarczego i politycznego – na które organizatorzy pieczy nie mają wpływu. Dlatego ważnym jest, by program ten miał charakter **otwarty**, mógł podlegać zmianom i modyfikacjom, by pełnić funkcję zapisu „żywego”, sprzyjającego rozwojowi właściwej opieki nad dzieckiem.

1. UZASADNIENIE MERYTORYCZNE UCHWAŁY

w sprawie: uchwalenia Programu rodzinnej pieczy zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2013 - 2015

Obowiązek uchwalenia 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej wynika z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zmianami). Przywoływany przepis mówi, że opracowanie i realizacja 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych należy do zadań własnych powiatu. Program winien przyjęty być przez Radę Miejską w formie uchwały.

Program dla Miasta Sosnowca, zwany „Programem Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej na lata 2013 – 2015” został opracowany w oparciu o diagnozę i lokalne potrzeby z zakresu pieczy zastępczej.

W Sosnowcu funkcjonują 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze i 362 rodziny zastępcze. W 2011 r. placówki zapewniały pieczę instytucjonalną dla 267 dzieci, natomiast rodziny zastępcze opiekowały się 466 dziećmi. Ponadto 106 dzieci pochodzących z Sosnowca korzystało z pieczy zastępczej poza Sosnowcem, z czego 30 dzieci z pieczy instytucjonalnej, a 76 z pieczy rodzinnej.*

Miejski system instytucjonalnej pieczy zastępczej jest stosunkowo dobrze rozwinięty, natomiast rodzinna piecza zastępcza, jako najbardziej optymalna forma zapewnienia pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych, wymaga wzmocnienia i dalszego rozwoju.

Zaznaczyć należy, że zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, już teraz dzieci do 7 roku życia pozbawione opieki rodziców biologicznych nie powinny przebywać w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, tylko w rodzinach zastępczych (ustawa dopuszcza umieszczanie dzieci w placówkach wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach). Od 2016 r. wogóle nie będzie możliwości umieszczania najmłodszych dzieci (do 10 roku życia) w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Program koncentruje się na poszerzaniu obszaru rodzinnej opieki zastępczej, systematycznym zwiększaniu liczby zawodowych rodzin zastępczych, poprawie jakości sprawowanej opieki, działaniach promujących rodzicielstwo zastępcze oraz rozwijaniu systemu wsparcia dla osób pełniących funkcję rodziny zastępczej.

Głównym celem Programu jest przechodzenie z systemu pieczy instytucjonalnej na system opieki rodzinnej. Cele szczegółowe nastawione są na: podnoszenie wiedzy i akceptacji społecznej dotyczącej rodzicielstwa zastępczego (planowane są: akcje informacyjne nt. problemów dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze), rozwój ilościowy różnych form rodzinnej pieczy zastępczej (systematyczne szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, tworzenie nowych rodzin zawodowych, przekształcanie części rodzin niezawodowych w rodziny zawodowe, utworzenie rodzinnego domu dziecka), podnoszenie jakości sprawowanej opieki zastępczej (wzmacnianie kompetencji wychowawczo-opiekuńczych opiekunów zastępczych: szkolenia tematyczne, warsztatowe, grupy wsparcia, poradnictwo, przygotowywanie osób do pełnienia funkcji rodzin pomocowych), podnoszenie jakości i rozwój różnorodnych form wsparcia dla rodzin zastępczych (konsultacje, wsparcie psychologiczne, terapia w razie potrzeby, pomoc rodzinom zastępczym w podtrzymywaniu kontaktów dzieci z rodzicami biologicznymi, pomoc rodzinom w przygotowaniu dzieci do powrotu pod opiekę rodziców biologicznych oraz do procesu adopcyjnego, systematyczne zwiększanie liczby rodzin objętych opieką koordynatorów, świadczenia finansowe na rzecz rodzin zastępczych realizowane w oparciu o przepisy dotyczące pieczy zastępczej).

W programie określono limity (dotyczące nowych rodzin zawodowych oraz rodzin niezawodowych, które mogą zostać przekształcone w rodziny zawodowe) do których ustalenia powiaty obliguje art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Założono, że w każdym roku realizacji Programu uda się przygotować 4 nowe rodziny do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej oraz przekształcić 2 rodziny niezawodowe w rodziny zawodowe. Program zakłada sukcesywne zwiększanie liczby zawodowych rodzin zastępczych, tak by w ostatnim roku realizacji Programu liczba rodzin zawodowych wzrosła z 4 funkcjonujących obecnie do 22.

Ponadto zaplanowano zabezpieczenie rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów (w roku 2013 – w 3 nowych rodzinach zawodowych, w 2014 – w 1 nowej rodzinie zawodowej i w 2015 r. – w 1 nowej rodzinie zawodowej).

Program ma charakter otwarty, co oznacza, że już na etapie jego konstruowania założono, że w zależności od potrzeb może podlegać modyfikacjom, służącym rozwojowi najbardziej optymalnych form opieki nad dzieckiem. Program jest jednocześnie elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Sosnowca na lata 2011 – 2020.

* dane za rok 2011

**2.PRZEWIDYWANE SKUTKI FINANSOWE ZWIĄZANE
Z WPROWADZENIEM W ŻYCIE UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ
W PROPONOWANYM BRZMIENIU**

Szacuje się, że w 2013 r. realizacja Programu kosztować będzie 6 132 637 zł. Środki na wdrażanie działań programowych w roku 2013 zostały zabezpieczone w budżecie Miasta (na porozumienia między powiatami) oraz w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (na pozostałe działania).

Na kolejne lata realizacji Programu, tj na rok 2014 i 2015 środki planowane będą corocznie zarówno w budżecie MOPS, jak i w budżecie Miasta (na porozumienia między powiatami), na podstawie zestawienia potrzeb, o którym mowa w art. 182 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Fundusze na Program pochodzić będą z budżetu Miasta. Zakłada się także, pozyskiwanie (w miarę możliwości) środków na wdrażanie działań programowych z innych źródeł (przystępowanie do konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej).